

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Кваліфікаційна робота магістра

з теми **«ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»**

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи ДО1– М23з,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньо-професійною програмою
Дошкільна освіта
Тетяна КОНДРАТ

Керівник: **Леся ГАЛАМАНЖУК**,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Віталій КОШЕЛЬ**,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри дошкільної та
початкової освіти Національного
університету “Чернігівський колегіум”
імені Т.Г.Шевченка

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	9
1.1 Засадничі положення і підходи до формування компетентностей дітей у дошкільний період.....	9
1.2 Фізична культура у формуванні компетентностей дітей в закладі дошкільної освіти.....	14
1.3 Практика формування ключових компетентностей дітей у дошкільний період на сучасному етапі.....	23
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	31
2.1 Методи дослідження.....	31
2.2 Організація дослідження.....	33
РОЗДІЛ 3 СТАН СФОРМОВАНOSTІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	35
3.1 Стан сформованості здоров'язбережувальної компетентності дітей на початку останнього року навчання у ЗДО.....	35
3.2 Стан сформованості базових компетентностей дітей протягом останнього року навчання у ЗДО.....	37
РОЗДІЛ 4 ЗМІСТ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ РІЗНИХ ВИДІВ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	49
4.1 Загальні положення змістового забезпечення занять з фізичної культури для формування різних видів компетентностей дошкільників.....	49
4.2 Засоби і методи формування різних видів компетентностей дошкільників на заняттях із фізичної культури в закладі дошкільної освіти.....	52
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Переорієнтація дошкільної освіти, вдосконалення її змісту, модернізація освітньо-виховних технологій та наближення їх до необхідних вимог відбуваються для формування у дітей різних компетентностей [5; 22; 23; 31].

Дошкільний період є найсприятливішим для розвитку всіх сторін життєдіяльності дитини, а одним із провідних засобів тут виступає рухова активність [6; 10; 18]. У закладі дошкільної освіти (ЗДО) така активність є змістом фізичного виховання – педагогічного процесу, спрямованого на вирішення визначених завдань. Однією з визначальних умов із ефективного забезпечення і реалізації фізичного виховання у ЗДО є використання комплексного підходу. Напрямами реалізації такого підходу є освітньо-виховна діяльність з формування рухових компетентностей, організаційно-методична робота з педагогічним колективом, дієва співпраця ЗДО з родиною [24; 26].

Проте необхідно зазначити, що система дошкільної освіти сьогодні спирається, передусім на санітарно-гігієнічні норми умов життя дитини і здійснює нормування рухових якостей і навичок [14, 22]. Разом з тим, згідно сучасних підходів до удосконалення процесу педагогічного впливу на формування оптимального розвитку дитини і, у першу чергу, фізичного та нервово-психічного, що ґрунтуються на теоріях порівняльно-фізіологічних і онтогенетичних спадкових й набутих форм рухової, рефлексорної діяльності [20, 23], використання засобів фізичної культури повинно враховувати наявні закономірності [15; 57].

Формування оптимальних за параметрами компетентностей дитини засобами фізичного виховання потребує наявності відповідних технологічних підходів до управління цим процесом. Застосування саме фізичних вправ, гігієнічних та природних чинників, як засобів для

управління цим педагогічним процесом у означеному напрямі, сьогодні обґрунтовується їх впливом на різні системотвірні компоненти організму: серцево-судинну систему, ліпопротеїновий профіль, масу і склад тіла, психологічний статус, а також зменшення кількості випадків і тривалості хвороб протягом одного року. Також на користь застосування саме фізичної культури, як головного засобу педагогічного впливу на компетентності дітей, є можливість здійснити кількісну оцінку результатів цього процесу. Зазначене є одним із важливих компонентів педагогічного управління [3; 29].

Управління фізичним станом як система педагогічних дій на організм дитини характеризується наявністю декількох обов'язкових складових: модельно-цільових характеристик фізичного стану, раціональних параметрів фізичних навантажень і системи педагогічного контролю за результатами такого впливу [39].

Вивченням різних джерел інформації було встановлено, що найбільш ефективним засобом формування рухових компетентностей дошкільників під час реалізації основної форми організації їхньої рухової активності, а саме занять з фізичної культури, є рухливі ігри з простим та складним сюжетним змістом [8; 28; 46].

Конкретизуючи вплив занять з фізичної культури та інших визначених форм рухової активності на формування рухових компетентностей дошкільників відзначаємо, що під час ігор у дітей формуються й удосконалюються різноманітні навички в основних рухах (біг, стрибки, метання, лазіння і перелізання та ін.) [57; 58].

Опосередковано, але також із високим позитивним результатом у перспективі, відіграють рухливі ігри при формуванні інших компетентностей [35; 44]. Передусім це стосується вирішення надважливого завдання освітнього процесу, а саме залучення дитини в рухову, а також інші види освітньо-розвивальної діяльності. Так, на основі позитивних емоцій, що виникають у випадку використання зрозумілих, близьких за сюжетом, доступних рухових дій і рухів у дитини виникає бажання брати участь не

тільки в іграх, але при виконанні різних фізичних вправ, оволодіння різним навчальним матеріалом під час занять і самостійної активності.

Водночас, рухливі ігри є одним із засобів розвитку культури дитини. Так, під час таких ігор дитина осмислює, пізнає навколишній світ, розвиває інтелект, фантазію, уяву, формує соціальні якості [8; 50]. Оскільки рухливі ігри завжди є творчою діяльністю, де проявляється природна потреба у рухах, необхідності знайти правильне рішення рухового завдання, пізнати та перетворити навколишній світ [7; 43; 52].

Під час реалізації рухової гри у дітей зростає напруга, виникає радість, сильні переживання, постійний інтерес до результату гри. Захоплення дитини грою не тільки мобілізує її фізіологічні ресурси, але також покращує результативність виконання рухів і дій. Ці функції, властивості, характеристики дітей у комплексі відіграють позитивну роль у якості реалізації ними рухової активності, передусім під час занять з фізичної культури, що у підсумку забезпечує формування на необхідному рівні рухових компетентностей [32; 57; 60].

Хоча зазначена проблема на сучасному етапі відзначається певними досягненнями в аспекті її розв'язання, але існують протиріччя, основу яких становлять розбіжності. Стосуються вони протиріч у таких категоріях:

- соціальний запит до освіти на виконання функцій розвитку і виховання дитини, яка усвідомлено й відповідально ставиться до різних питань та відмінною від необхідної готовністю закладів дошкільної освіти до забезпечення зазначеного;
- необхідністю теоретичного обґрунтування змісту занять з фізичної культури для формування у дітей базових компетентностей та відставанням у практичному забезпеченні вихователів та інструкторів з фізичного виховання такими необхідними рекомендаціями [33; 34].

Ураховуючи наявні протиріччя відзначили необхідність подальшого здійснення досліджень, спрямованих на розв'язання виокремленої наукової проблеми. У зв'язку з цим сформулювали тему кваліфікаційного

дослідження у такому вигляді: *«Формування різних видів компетентностей дошкільників на заняттях з фізичної культури»*.

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». Роль авторки у здійсненні цього дослідження, як співвиконавиці теми лабораторії така: отримано інформацію на теоретичному рівні; забезпечено отримання емпіричних даних згідно визначених завдань; з урахуванням таких теоретико-емпіричних даних спроектовано пілотний зміст, спрямований на забезпечення позитивного ефекту в розвитку різних базових компетентностей дітей під час занять з фізичної культури в закладі дошкільної освіти.

Мета дослідження – сприяти кращій підготовці дітей до навчання в закладі загальної середньої освіти формуванням на більш високому рівні базових компетентностей дітей під час занять з фізичної культури.

Досягали такої мети вирішенням таких **завдань**:

1. З'ясувати за матеріалами джерел інформації наскільки повно розв'язано досліджувану проблему формування різних компетентностей дітей під час проведення занять із фізичної культури в закладі дошкільної освіти.

2. Вивчити стан сформованості здоров'язбережувальної компетентності дітей на початку та зміну її показника, а також показників інших базових компетентностей дітей протягом останнього року навчання в закладі дошкільної освіти.

3. Розробити зміст занять з фізичної культури, спрямований на формування різних базових компетентностей дітей в останній рік навчання у закладі дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження – компетентності дошкільників.

Предмет дослідження – зміст занять з фізичної культури для сприяння у формуванні в дошкільників базових компетентностей.

Методи дослідження. Вирішували завдання дослідження за допомогою комплексу адекватних методів. Дослідження на теоретичному рівні передбачало використання загальнонаукових методів, а саме аналізу, синтезу, узагальнення, теоретичного моделювання. За допомогою зазначених методів опрацьовували різні джерела інформації. При цьому, літературні джерела обирали з фонду бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Крім цього, необхідний матеріал отримували з доступних і відомих наукометричних баз (Scopus, Web of Science, SPORT Discus). У цьому випадку використовували ключові слова, зокрема дошкільники, фізична культура, компетентності, формування, програми педагогічного впливу.

Використовували також комбінації ключових слів, сполучення слів та аббревіатури. У такий спосіб загалом було виокремлено понад 100 джерел інформації, але більш детально опрацьовували 63. Саме вони увійшли до списку використаних джерел інформації.

Іншою групою використаних методів були педагогічні. Вони були провідними в отриманні емпіричних даних, що були необхідними з огляду на поставлені завдання. Зокрема такими були наступні педагогічні методи: педагогічне тестування та педагогічний експеримент. За допомогою тестування одержували інформацію про дієвість чинного змісту освітнього процесу у ЗВО в аспекті формування різних базових компетентностей дітей.

Тести і проби обирали, враховуючи рекомендації дослідників.

Інша використана група методів – соціологічні. Але поміж методів цієї групи було обрано тільки один, а саме експертна оцінка. Для опрацювання отриманих емпіричних даних було використано методи математичної статистики. Це сприяло досягненню об'єктивності при опрацюванні даних тестування, коректному вивченню результатів та інтерпретації одержаних даних. Використані методи цієї групи дозволили

визначити одномірні статистики (середнє арифметичне, стандартне відхилення, помилку середнього).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблено зміст занять з фізичної культури для реалізації у ЗДО, що спрямований на підвищення ефективності загального освітнього процесу у формуванні в дітей різних базових компетентностей. Одержані емпіричні дані, текст роботи можуть бути використані під час читання лекційних занять для здобувачів вищої освіти на другому (бакалаврському) і третьому (магістерському) рівнях вищої освіти за спеціальностями «Дошкільна освіта» та «Середня освіта (Фізична культура)».

Апробація результатів дослідження. Апробація основних положень кваліфікаційного дослідження магістра відбувалася під час проведення наукових конференцій. Зокрема, одна з них – Міжнародній «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2023-2024); інша – науково-практична конференція аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2023-2024).

Публікації. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційного дослідження магістра викладено в одній науковій публікації – Т. Жураківська, Л. Галаманжук: Формування рухових компетентностей дошкільників на заняттях з фізичної культури. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. С. 80-84.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Робота представлена на 77 сторінках, з яких 69 – основного тексту. Складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 63 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення за різними джерелами інформації стану розробленості теоретичних засад формування різних видів компетентностей дошкільників на заняттях із фізичної культури засвідчило наявність результату, що відрізняється від необхідного. Зокрема, мають місце актуальні протиріччя, що потребують якнайшвидшого усунення, зокрема щодо соціального запиту до освіти на виконання функцій розвитку і виховання дитини, яка усвідомлено й відповідально ставиться до різних питань, та відмінною від необхідної готовністю закладів дошкільної освіти до забезпечення зазначеного. Іншим є протиріччя між необхідністю теоретичного обґрунтування змісту занять з фізичної культури для формування у дітей базових компетентностей та відставанням у практичному забезпеченні вихователів й інструкторів з фізичного виховання цими необхідними рекомендаціями.

2. У сучасних наукових дослідженнях як соціальна компетентність визначається як загальна здатність ефективно справлятися з ситуаціями соціальної взаємодії. Одна з найпоширеніших моделей оцінки соціальної компетентності у дитячому віці включає: власне соціальну компетентність як уміння запобігати конфліктним ситуаціям і вибудовувати позитивну взаємодію, соціальну тривогу-усунення та соціальний гнів-агресію. Дошкільний вік є одним з найбільш інтенсивних періодів формування соціальної компетентності. Важливим фактором соціального розвитку в даному періоді виступає активне спілкування з однолітками, в якому дитина починає сприймати іншого як суб'єкта взаємодії зі своїми бажаннями, почуттями та переконаннями. Згідно дослідженням, рівень розвитку соціальної компетентності саме у дошкільному віці є значним предиктором академічного успіху в закладі загальної середньої освіти, навчальної мотивації, когнітивного розвитку, задоволеності життям та ментального

здоров'я у дорослому зростає. Сучасне дитинство свідчить про зростання комунікативних труднощів у дітей, а також збільшення безпорадності та агресивної поведінки під час взаємодії з однолітками. Найбільш гостро ця ситуація зачіпає заклади дошкільної освіти, де діти, здійснюючи взаємодію з однолітками, вибудовують систему міжособистісних стосунків, що визначають розвиток їх соціальної компетентності та соціального благополуччя. Тому пошук способів розвитку соціальної компетентності дошкільників у закладі дошкільної освіти є актуальним завданням.

3. Зважаючи на зазначене вище, важливо відмітити той факт, що організоване освітнє середовище у закладі дошкільної освіти у відповідності до регламентованих нормативних актів сприяє послідовному, системному набуттю й формуванню життєвих компетентностей дитини дошкільного віку як результату дошкільної освіти. Слід також наголосити на тому, що надзвичайно актуальним у дошкільній освіті є компетентнісний підхід, спрямований на цілісний розвиток дошкільника (його особистісної, інтелектуальної, емоційної, почуттєвої сфери) як суб'єкта діяльності, а також включення його особистого досвіду в усі сфери дитячої життєдіяльності. Проблема формування обов'язкових компетентностей дитини дошкільного віку у парадигмі сьогодення потребує подальшого детального вивчення та розробки практичних шляхів її вирішення, що може стати предметом наступних наукових пошуків.

4. Виокремлено дієві засоби і методи формування базових компетентностей дітей у дошкільний період, деякими з них є: мультимедійна презентація, комп'ютерні ігри, YouTube, інтелектуальні карти технічні засоби інформаційно-комунікаційних технологій, диктофони. Водночас встановлено, що дошкільники 6 (7) років життя мають відмінний від необхідного рівень сформованості базових компетентностей та готовність до навчання у закладі загальної середньої освіти. Рівень сформованості базових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку перед початком навчання є, переважно середнім. Усі недоліки виявились пов'язані з

призупиненням освітнього процесу, його відсутності протягом певного періоду в зв'язку з війною. Всі набуті дитиною протягом дошкільного віку компетентності, відповідають державному стандарту дошкільної освіти в Україні, спрямованому на забезпечення різнобічного розвитку дитини відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних, фізичних особливостей та ключових компетентностей концепції Нової української школи.

5. Сюжетно-рольова гра та проєктна діяльність забезпечують розвиток соціальної компетентності дошкільників. Для зниження рівня соціальної тривожності у дітей з низьким рівнем регуляторних функцій сюжетно-рольова гра є більш ефективною, ніж проєктна діяльність, тоді як для дітей з високим рівнем регуляторних функцій участь у руховій діяльності допомагає краще подолати соціальну тривожність. Результати уточнюють і розширюють уявлення про використання сюжетно-рольової гри та проєктної діяльності у ЗДО для розвитку дошкільників із різним рівнем регуляції.

6. Запропоновано зміст рекомендацій для реалізації під час занять з фізичної культури у режимі дня закладу дошкільної освіти, що сприяє досягненню позитивного результату у формуванні різних базових компетентностей дітей в останній рік їхнього навчання і так забезпечення кращої готовності до навчання у закладі загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко В., Кошель В. До проблеми організації рухової активності дошкільників як необхідної умови формування здоров'я. *Збірник наукових праць scientia*. 2021.
<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8260>.
2. Андрющенко Т. К. Базовий компонент дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012, спецвип. С. 1-29.
3. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку : метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 220 с.
4. Андрющенко Т. К., Лохвицька Л. В., Руденко Ю. А., Дудник Н. А. Використання ікт для формування здоров'язбережувальної компетентності старших дошкільників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 81, № 1. С. 15-35. DOI: 10.33407/itlt.v81i1.3795
5. Базовий компонент дошкільної освіти : наказ МОН України від 12.01.21 р. № 33. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 25.04.24).
6. Балацька Л., Галаманжук Л., Єдинак Г., Гнесь Н. Шляхи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання. *Вісник Прикарпатського у-ту. Фізична культура*. 2017. Вип. 27-28. С. 6-13.
7. Беленька Г. В., Вертугіна В. М., Волинець Ю. О. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина») : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. В. Кудикіної [укладач О. А. Половіна]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 296 с.
8. Богініч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посібник. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ Перун, 2005.

10. Використання нетрадиційних методів в фізкультурно-оздоровчій роботі з дошкільниками. <https://naurok.com.ua/vikoristannya-netradiciynih-metodiv-fizkulturno-ozdorovchiy-roboti-z-doshkilnikami-115519.html>
11. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти : монографія. Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. 250 с.
12. Гавриш Н., Брежнєва О., Кіндрат І. Розумне виховання сучасних дошкільнят : метод. посіб. Київ : Слово, 2015. 176 с.
13. Гавриш Н. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 3. С. 3–8.
14. Галаманжук Л. Л., Балацька Л. В., Єдинак Г. А. Організація і методика фізичної активності дітей дошкільного віку з формування рухового потенціалу : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 160 с.
15. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.
16. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2021. 189 с.
17. Гаращенко Л. Здоров'язберезувальні технології фізичного виховання дітей дошкільного віку: реалії та перспективи. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія*. 2010. Вип. 9. С. 56–61.
18. Герасимчук А. Ю., Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 180 с.
19. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 367 с.

20. Гончаренко А. М. Інноваційні технології у дошкільній освіті: нагальна потреба та готовність педагога до їх впровадження. *Проблеми діагностики та проектування розвитку обдарованості дошкільників* : матеріали IV Всеукр. науково-практичної конференції з міжнародною участю, 9–10 квітня 2015 року, м. Київ. С. 122–125.

21. Грицюк Л. С. Інноваційні системи у особистісно орієнтованому навчанні і вихованні дошкільника. Вижниця : ВПП-Черемош, 2004. 89 с.

22. Даценко Т. О. Інформаційно-комунікативні технології в дошкільній освіті: перспективи та ризики впровадження. *Наукові записки НДУ ім. М. В. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 2012. № 3. С. 18-20.

23. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

24. Дьякова Н., Кошель А., Олексієнко В. Деякі аспекти створення позитивного іміджу ЗДО на сучасному етапі реформування дошкільної освіти. *Interconf.* 2020. Вип. 34. – <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/5525>.

25. Єфименко М. М. Авторська система фізичного виховання дошкільників. 3-є вид., стереотип. Київ, 2017. 57 с.

26. Іващенко С., Кошель В. До проблеми створення іміджу закладу дошкільної освіти. *Interconf.* 2020. Вип. 33. – <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/5311>.

27. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. Козлов, 2015. 370 с.

28. Козлова В., Кошель В., Пась К., Сківка А. (2021). до проблеми фізичного виховання та валеологічної освіти дошкільників як системоутворюючих компонентів формування здоров'я. *Збірник наукових праць scientia.* 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8261>.

29. Кошель А., Кошель В., Сілка К. Деякі аспекти зміцнення здоров'я дітей згідно оновленого базового компоненту дошкільної освіти України. *Збірник наукових праць лóгос*. 2021. <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v3.20>.

30. Кошель А., Кошель В., Мікрюкова В. (2021). деякі аспекти використання «public relations» у формуванні позитивного іміджу закладу дошкільної освіти. *Interconf*. 2021. Вип. 46. С. 122-131. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.03.2021.013>.

31. Кошель А. П. Використання здоров'язбережувальних технологій у дошкільному закладі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 135. С. 41-45. http://nbuv.gov.ua/u/jrn/vchdpup_2016_135_12.

32. Кремень В. Г. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації. *Професійно-технічна освіта*. 2009. № 1. С. 3-6.

33. Кузьменко В. В. Індивідуальні освітні програми як засіб урахування відмінностей «нестандартної» дитини. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. С. 6-9.

34. Кулик Н. А. Дослідження стану впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес у дошкільних закладах освіти сумської області. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2010. № 2. С. 10-13.

35. Кучинська Л., Бугера Л. Формування ключових компетентностей у дітей дошкільного віку: дієві практики. *Педагогічна Житомищина* 2024. № 2 (34). <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2024/03/6.-%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-79-.pdf>

36. Лаврентьєва Г. П. Пропедевтика навчання основ інформатики у старшому дошкільному і молодшому шкільному віці. *Інформаційні*

технології і засоби навчання. 2013. Т. 35, № 3, С. 22-35. doi: <https://doi.org/10.33407/itlt.v35i3.849>

37. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати». Тернопіль, Україна: Мандрівець, 2020.

38. Ляшенко С., Зінченко З. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 7. С. 16-30.

39. Маковецька Н. Можливості застосування казкотерапії в процесі фізичного виховання й оздоровлення дошкільників. *Дошкільна освіта*. 2005. № 3 (9). С. 14-21.

40. Маляр Н. С. Організаційно-методичні основи превентивного фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку : дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2014. 197 с.

41. Мардарова І., Баранова В. Підготовка майбутніх вихователів до розвитку мовлення дошкільників засобами ІКТ. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 1(64), лют. С. 161-166.

42. Мачинська Н., Маєр О. Формування життєвої компетентності дитини дошкільного віку – умова забезпечення наступності поетапного розвитку дошкільник-учень початкової школи. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки"*, 2022. № 2, С. 109–114. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-2-109-114>

43. Мельник І. С. Педагогічна психологія: дошкільний вік : навч. посібник. Київ : Київський ун-тет імені Бориса Грінченка, 2013. 128 с.

44. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf> (дата звернення: 25.04.24).

45. Назаренко Г. А., Андрющенко Т. К. Інформаційно-комунікаційні технології як інструмент підвищення якості дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, № 1, С. 21-36. doi: <https://doi.org/10.33407/itlt.v69i1.2688>
46. Настанови від авторів Базового компонента дошкільної освіти. <https://ezavdnz.mcfr.ua/868347> (дата звернення: 26.04.24).
47. Нестеренко В. В., Мардарова І. К. Особливості розвитку пізнавального інтересу в дошкільників засобами ІКТ. *Науковий вісник Південноукраїнського нац. пед. ун-ту ім. К.Д. Ушинського. Педагогіка*. 2017. № 5(118). С. 71-76.
48. Осовська І. Я. Технології покращення фізичної готовності 6-річних дітей до шкільного навчання : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 98 с.
49. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.02 НУФВіСУ. Київ, 2014. 39 с.
50. Поліщук В. В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму : автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2008. 20 с.
51. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. Київ, 2004. С. 16–18.
52. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : нав. посіб. Київ : Академвидав, 2016. 464 с.
53. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Нова редакція. *Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року*. <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
54. Формування освітніх компетенцій дитини: проблеми, розвиток, супровід : збірник матеріалів II Всеукраїнського науково-методичного

семінару для науковців, практичних працівників та студентів (27 березня 2014 року) / [гол. ред. І. П. Рогальська-Яблонська та ін.]. Умань : АЛІМІ, 2014. 116 с.

55. Чекан О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Київ : Слово, 2015. 210 с.

56. Шматченко Г. О. Модель як засіб формування логіко-математичної компетентності старших дошкільників. Науковий вісник Донбасу. 2011. № 1. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvd_2011_1_11

57. Юзько Т. Методика організації фізичного розвитку дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій : дипломна робота магістра : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2022. 84 с.

58. Яхно Є. Г. Комплексний розвиток фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ДДУФКС. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

59. Hester, K. S., Mumford, M. D. (2012). Causal Analysis to Enhance Creative Problem-Solving: performance and Effects on Mental Models. *Creativity Research Journal*, Vol. 24(2-3), 115-133.

60. Get Active ! Physical Education, Physical Activity and Sport for Children and Young People: A Guiding Framework / Published by The Professional Development Service for Teachers and funded by The Teacher Education Section. Roinn : Department of Education and Skills Ireland, 2012.

61. Maceli, M., Burke, J. (2016). Technology skills in the workplace: Information professionals' current use and future aspirations. *Information Technology and Libraries*, 35(4), 35. 10.6017/ital.v35i4.9540

62. Robbie, S. (2020). Literacies of the Body: Opening the Doors of the Mind Through Embodied Learning and Imaginative Processes. In: *Handbook of Research on Bilingual and Intercultural Education*. doi:10.4018/978-1-7998-2588-3.ch010

63. Vázquez Machado, C. D. (2018). Tapping into the physicality of language to enhance the way we learn. *Research in MIT media lab*. <https://www.media.mit.edu/posts/kinesthetic-language-learning-in-virtual-reality/>